

La meua ciutat, el meu món

El treball, en totes les seues formes, condiciona la relació de l'home amb la naturalesa. L'agricultura configura una relació immediata de dependència de la natura i els seus cicles. L'agricultor respectava la naturalesa per necessitat perquè coneixia com actuava i incidia en l'abundància o en la carestia de les collites. La relació actual és ben diferent. La tecnologia ha produït la convicció que la naturalesa pot ser sotmesa sense més complicacions, de tal manera que forçar-la, maltractar-la, és normal si produeix el rendiment que se n'esperava, tot ben fonamentat en la il·lusòria idea d'un progrés indefinit. La naturalesa se n'ha revenjat en moltes ocasions, com és evident. La confusió entre la realitat que s'imposa al jo i la realitat virtual fabricada pel jo, va produint una subtil alienació respecte d'aquella primigènica relació de l'home amb la naturalesa, una desorientació sobre tot allò que ens prepara el futur.

Mirar d'on venim, per a conjurar d'alguna manera la por al futur, és de provada utilitat. Encara que sembla massa allunyat de la nostra situació actual,

ELS TREBALLS I ELS DIES

Enric Ferrer

el recurs a les primeres mostres escrites sobre la relació del treball humà amb la naturalesa pot ajudar a reconèixer alguns dels elements més característics. En este sentit, un poema didàctic d'**Hesíode**, amb el títol

«L'etapa que s'obri pot ser una oportunitat per a assumir el repte de les properes revolucions científiques i tecnològiques, sempre des d'una opció humanista, fonamentada en el lliure, públic i pacífic diàleg social i cultural»

de *Els treballs i els dies*, escrit fa uns 2700 anys, on deixava constància de les preocupacions més usuals, com l'administració de la família, la conducta moral, el treball del camp amb el seu calendari, entre altres temes, introduïa també tota una reflexió sobre la condició humana, els déus o el mal, és a dir, que el treball és una font també del pensament, un accés als problemes més profunds de l'existència humana.

Si passem de la reflexió més general a la més concreta, com la nostra terra o la nostra ciutat, hi advertirem que els contactes amb la saviesa dels antics no són tan superflus com s'hi podria pensar, excepte l'acceleració dels processos històrics, que en altres èpoques podien de ser llarga durada, mentre actualment són més ràpids. Si posem l'exemple de Gandia, podem dir que el seu canvi

més radical, el seu temps-eix, s'hi va produir entre 1960 i 1990, és a dir, en trenta anys. En un escrit de 1959, el professor **Josep Camarena** descrivia així l'horta gandiana: «el dominio del naranjo, con su verde jugoso y permanente, que el hombre ha hecho ascender por las barrancadas y preparar por las laderas. La vegetación es uniforme y sólo en el Norte, junto a Gandía, la hortaliza salpica con todos los verdes la mancha oscura del naranjal y la roja herida de la tierra recién labrada». Tot i la seua lírica, el text descrivia la potència agrària d'aquella ciutat que només superava un poc els 20.000 habitants.

El mateix Josep Camarena, aproximadament uns trenta anys després, en un llibre que reunia unes sucoses converses pautades per **Ignasi Mora**, alçava acta de l'ocàs del món rural a la nostra comarca. La mateixa ciutat ja havia crescut més enllà dels 50.000 habitants. La transformació social i econòmica tenia un reflex en la distribució del producte interior brut (PIB), que ja deixava

al sector primari, sobretot l'agricultura, en un 4%, mentre la indústria i la construcció obtenien un 20% i els servicis, amb un 76%, aconseguien els tres més gran del pastís, quantificat tot de forma sintètica i aproximada. També honestament s'ha de reconèixer que la qualitat d'una part important dels servicis és poc qualificada. Tot amb tot, el resultat global es correspon amb la situació de les societats que ja han aconseguit un nivell alt de desenvolupament en tots els sentits.

Els darrers trenta anys ja no han mostrat ni la ciutat ni la comarca un ritme de creixement com en l'etapa anterior, il·lustrat amb una important desocupació dels jòvens o per l'extensió del treball precari. La pandèmia, com altres grans crisis de la història, està obligant a replantejar-ho tot. L'experiència històrica, a més, ens avisa que totes les restauracions han fracassat, que tornar al passat ja no és possible. És per això que l'etapa que s'obri pot ser una oportunitat per a assumir el repte de les properes revolucions científiques i tecnològiques, sempre des d'una opció humanista, fonamentada en el lliure, públic i pacífic diàleg social i cultural.